EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 18.12.2020
COM(2020) 821 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju Uredbe (EU) 2018/974 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o statistiki prevoza blaga po celinskih plovnih poteh

1. UVOD

1.1. CILJ POROČILA

Komisija mora poročati o izvajanju Uredbe (EU) 2018/974 o statistiki prevoza blaga po celinskih plovnih poteh (v nadaljnjem besedilu: Uredba). Poseben časovni razpored iz člena 9 Uredbe določa, da Komisija predloži poročilo do 31. decembra 2020, nato pa vsakih pet let. Namen tega poročila je izpolniti zahtevo glede poročanja Komisije.

V tem poročilu so opisani ozadje, okvir politike in pokritje zakonodaje ter obravnavana vprašanja, povezana z njenim izvajanjem. Zadnji oddelek opisuje možen prihodnji razvoj in vsebuje sklepne ugotovitve.

1.2. OZADJE PRAVNEGA OKVIRA

Uredba je bila pripravljena, da bi imele Komisija, druge institucije EU, nacionalne vlade in splošna javnost na voljo primerljive, zanesljive, usklajene, redne in celovite statistične podatke o razvoju prevoza blaga po celinskih plovnih poteh v EU.

Ker je bila Uredba (ES) št. 1365/2006[1] večkrat bistveno spremenjena, je bila z Uredbo (EU) 2018/974 kodificirana in razveljavljena, da bi bila bolj jasna in bi se poenostavila. V veljavi ostaja samo Uredba Komisije (ES) št. 425/2007[2].

1.3. OKVIR POLITIKE

V primerjavi z drugimi načini prevoza, pri katerih se pogosto pojavljajo težave z zastoji in zmogljivostmi, je prevoz po celinskih plovnih poteh zanesljiv in energetsko učinkovit ter ima velik potencial za širšo uporabo.

Celinske plovne poti so konkurenčna alternativa cestnemu prometu. Ta način prevoza je zlasti okolju prijazna alternativa v smislu porabe energije in emisij hrupa. Poleg tega celinske plovne poti zagotavljajo visoke ravni varnosti, zlasti za prevoz nevarnega blaga. Nazadnje zmanjšujejo preobremenjenost cestnih omrežij v gosto poseljenih regijah.

Ta sektor je zelo pomemben za prometno politiko; v beli knjigi z naslovom „Načrt za enotni evropski prometni prostor – na poti h konkurenčnemu in z viri gospodarnemu prometnemu sistemu“[3] je določenih deset ciljev za konkurenčen in z viri gospodaren prometni sistem. Trenutna politika plovbe po celinskih plovnih poteh za obdobje 2014–2020 je vključena v akcijski program NAIADES II[4]. Za izvajanje nalog v okviru zaporednih programov NAIADES in skupne prometne politike EU se pri oblikovanju, spremljanju in ocenjevanju prometnih politik in drugih politik, kot je delovanje notranjega trga, uporablja evropska statistika prevoza po celinskih plovnih poteh. Za oblikovanje skupne prometne politike EU je potrebno poglobljeno poznavanje obsega tovornega prometa po celinskih plovnih poteh in načinov, kako se ta način prevoza spreminja. Zbrani podatki pomagajo tudi pri spodbujanju prevoza po celinskih plovnih poteh, pa tudi pri vključevanju tega načina prevoza v intermodalno logistično verigo.

[1] Uredba (ES) št. 1365/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o statistiki prevoza blaga po celinskih plovnih poteh in o razveljavitvi Direktive Sveta 80/1119/EGS (UL L 264, 25.9.2006, str. 1).
[2] Uredba Komisije (ES) št. 425/2007 z dne 19. aprila 2007 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1365/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o statistiki prevoza blaga po celinskih plovnih poteh (UL L 103, 20.4.2007, str. 26).
[3] COM(2011) 144 final.
[4] https://ec.europa.eu/transport/modes/inland/promotion/naiades2_en (na voljo samo v angleščini).

Evropski zeleni dogovor[5] je nova strategija za rast, katere cilj je, da gospodarstvo EU postane trajnostno s spreminjanjem podnebnih in okoljskih izzivov v priložnosti na vseh področjih politike ter zagotavljanjem, da je prehod pravičen in vključujoč za vse. Sporočilo o evropskem zelenem dogovoru poziva k 90-odstotnemu zmanjšanju emisij iz prometa do leta 2050. Prednostni ukrepi za prehod na trajnostno in pametno mobilnost vključujejo:

- spodbujanje multimodalnega prevoza;
- podporo pri uvajanju avtomatiziranih in povezanih rešitev mobilnosti med različnimi načini;
- boljše obravnavanje zunanjih stroškov prevoznih dejavnosti z oblikovanjem cen;
- povečanje proizvodnje in uvajanje trajnostnih alternativnih goriv za prevoz ter
- zmanjšanje onesnaževanja iz prometa, zlasti v mestih.

Za spodbujanje multimodalnega prevoza evropski zeleni dogovor poziva k preusmeritvi 75 % prometa s cest na železnice in celinske plovne poti. Evropska komisija bo za dosego tega cilja predlagala ukrepe za povečanje zmogljivosti plovbe po celinskih plovnih poteh od leta 2021.

1.4. PODROČJE UPORABE V DRŽAVAH ČLANICAH IN DRUGIH DRŽAVAH

Uredba o statistiki prevoza blaga po celinskih plovnih poteh se neposredno in v celoti uporablja za vse države članice. Ni je treba prenesti v nacionalno zakonodajo. Ker pa se prevoz po celinskih plovnih poteh ne uporablja v vseh državah članicah, Uredba vpliva samo na tiste, v katerih obstaja ta način prevoza.

Uredba določa prag, nad katerim morajo države članice zagotoviti podatke: zahteva velja za vse države članice, v katerih skupna količina letno prepeljanega blaga po celinskih plovnih poteh presega milijon ton. Trenutno mora podatke posredovati 12 držav članic: Belgija, Bolgarija, Nemčija, Francija, Hrvaška, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Avstrija, Poljska, Romunija in Slovaška.

V skladu z Uredbo morajo države, ki presežejo prag enega milijona ton, vendar v njih ni mednarodnega ali tranzitnega prevoza, predložiti le manjši letni nabor podatkov (preglednica V1 v Prilogi V k Uredbi). Trenutno to ne velja za nobeno državo članico.

Pet držav članic trenutno prostovoljno zagotavlja podatke: Češka, Italija, Litva, Finska in Švedska. Čeprav Češka ni presegla praga iz Uredbe, poroča o vseh zahtevanih podatkih. Ostale štiri države zagotavljajo manjši letni nabor podatkov (preglednica V1 v Prilogi V).

Belgija, Češka, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska in Romunija prav tako zagotavljajo podatke o ladijskem prometu (neobvezna preglednica II2 v Prilogi II).

Zunaj Evropske unije Srbija, ki je država kandidatka, prav tako prostovoljno zagotavlja četrtletne podatke.

Od 1. februarja 2020, ko je Združeno kraljestvo izstopilo iz Evropske unije, je Eurostat svojim naborom podatkov dodal nove zbirne podatke „Evropska unija – 27 držav (od leta 2020)“, ki ne vključujejo Združenega kraljestva. V prehodnem obdobju do konca leta 2020 Združeno kraljestvo Eurostatu še naprej pošilja podatke. Ti podatki so na voljo uporabnikom.

[5] COM(2019) 640 final.

2. NADALJNJE UKREPANJE NA PODLAGI IZVAJANJA UREDBE

2.1. IZPOLNJEVANJE PRAVNIH OBVEZNOSTI

Izpolnjevanje obveznosti zagotavljanja podatkov iz Uredbe je zelo dobro. Vse države članice zagotavljajo zahtevane nabore podatkov. Do zamud je prišlo le v nekaj primerih. Visoka raven izpolnjevanja obveznosti pomeni, da so statistični podatki o tovornem prometu po celinskih plovnih poteh v Evropi zanesljivi in kakovostni.

2.2. METODE ZBIRANJA PODATKOV V DRŽAVAH ČLANICAH

Postopki zbiranja in urejanja podatkov v državah poročevalkah so različni, vendar sledijo tradicionalnemu toku informacij od spodaj navzgor. Pošiljatelji podatkov se med državami razlikujejo, vendar so najpogostejši viri organi, pristojni za pristanišča in zapornice. Države svoje podatke dopolnijo z informacijami, ki jih prejmejo iz številnih različnih virov, vključno s carinskimi uradi, sosednjimi državami, zasebnimi subjekti, podjetji in agencijami. Devet držav poročevalk uporablja podatke, pridobljene iz svojih rečnih informacijskih storitev ali drugih podobnih sistemov.

Večina pristojnih nacionalnih organov pred pošiljanjem informacij Eurostatu njihovo veljavnost preveri z interno razvitimi kontrolnimi postopki. Pravila o potrditvi podatkov zajemajo številne vidike postopka, vključno s formatom podatkov, kodiranjem, notranjo skladnostjo vsakega nabora podatkov, skladnostjo med različnimi nabori podatkov in spremenljivkami ter skladnostjo časovnih vrst.

Vse države poročevalke neposredno ali posredno uporabljajo podatke, zbrane na nacionalni ravni, bodisi za namene politike bodisi za razširjanje.

2.3. STROŠKI IN BREME ZA DRŽAVE ČLANICE

Eurostat si stalno prizadeva zmanjšati in poenostaviti bremena ter redno prejema povratne informacije držav članic v zvezi s tem. V sodelovanju z nacionalnimi statističnimi uradi izvaja posebne ukrepe za zmanjšanje bremena zbiranja in sporočanja podatkov. Med temi ukrepi so:

1. razvoj matrike razdalj za olajšanje poročanja;
2. razvoj avtomatiziranih orodij in postopkov za prenos in potrditev, ki državam članicam zagotavljajo povratne informacije o kakovosti podatkov in posebnih napakah v posameznih naborih podatkov;
3. organizacija rednih sestankov nacionalnih strokovnjakov iz držav članic, držav Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA), držav kandidatk in potencialnih kandidatk (tj. strokovna skupina za statistiko prevoza po celinskih plovnih poteh in projektne skupine) za izmenjavo dobrih praks in razpravo o kakovosti podatkov, vprašanjih in rešitvah.

Glede na povratne informacije, zbrane z vprašalnikom, ki je bil državam članicam poslan februarja 2020, večina držav meni, da je zbiranje podatkov koristno, stroški in breme zbiranja podatkov pa upravičeni glede na koristi zbranih podatkov. Ena država meni, da je sporočanje podatkov o tranzitu veliko breme.

2.4. POTRDITEV PODATKOV IN KAKOVOST PREJETIH STATISTIČNIH PODATKOV

Na področju tehničnih ureditev za prenos podatkov je bila dosežena visoka raven standardizacije. Podatki se prek sistema EDAMIS [6] elektronsko pošiljajo Eurostatu ob upoštevanju strukture datotek in oblike zapisa. Zaradi sistema za potrjevanje podatkov, vključenega v sistem EDAMIS, se osnovne napake in napačne šifre hitro odkrijejo, informacije pa se hitro vključijo v Eurostatovo operativno podatkovno zbirko.

Po naložitvi podatkov v Eurostatovo operativno podatkovno zbirko se natančno preveri kakovost poslanih podatkov. To potrjevanje podatkov vključuje notranjo skladnost naborov podatkov, doslednost v daljšem časovnem obdobju, skladnost med nabori podatkov in primerjavo rezultatov med partnerskimi državami poročevalkami (zrcalna preverjanja).

Kakovost podatkov se lahko na splošno šteje za dobro. Kljub temu so še vedno potrebna prizadevanja, zlasti za zmanjšanje asimetrij, ki so jih pokazala zrcalna preverjanja, in za izboljšanje sporočanja podatkov o tranzitu.

2.5. METODOLOŠKA PODPORA DRŽAVAM ČLANICAM

Eurostat zagotavlja stalno metodološko in tehnično podporo ter si po najboljših močeh prizadeva vzdrževati visokokakovosten informacijski sistem podatkov in metapodatkov.

Eurostat je pripravil referenčni priročnik o statistiki prevoza po celinskih plovnih poteh (*Reference Manual on Inland Waterways Transport Statistics* [7]), ki državam članicam zagotavlja smernice o izvajanju Uredbe. Referenčni priročnik se redno posodablja (običajno vsako leto), da se vključijo najnovejše informacije, dokumentacija ali smernice, pomembne za zbiranje teh statističnih podatkov.

2.6. PILOTNE ŠTUDIJE O RAZPOLOŽLJIVOSTI STATISTIČNIH PODATKOV V ZVEZI S PREVOZOM POTNIKOV PO CELINSKIH PLOVNIH POTEH

V skladu s členom 5 Uredbe mora Komisija v sodelovanju z državami članicami preučiti razvoj statistike o prevozu potnikov po celinskih plovnih poteh, vključno s čezmejnimi prevoznimi storitvami. Natančneje, člen 5 določa, da mora Komisija:

a) do 8. decembra 2018 oblikovati metodologijo za ustrezno zbiranje podatkov;

b) do 8. decembra 2019 poskrbeti za začetek prostovoljnih pilotnih študij, ki jih izvedejo države članice in s katerimi se zagotovijo podatki v okviru področja uporabe Uredbe o razpoložljivosti statističnih podatkov o prevozu potnikov po celinskih plovnih poteh;

c) Evropskemu parlamentu in Svetu do 8. decembra 2020 predložiti poročilo.

Člen 5 določa tudi, da morajo biti v poročilu Evropskemu parlamentu in Svetu predstavljeni rezultati pilotnih študij. Glede na rezultate navedenega poročila mora Komisija v razumnem roku po potrebi predložiti zakonodajni predlog za spremembo te uredbe glede statističnih podatkov o prevozu potnikov po celinskih plovnih poteh.

---

[6] EDAMIS (elektronski informacijski sistem za upravljanje pretoka podatkov) je informacijski sistem za izvajanje politike enotne vstopne točke. Vse datoteke, ki si jih izmenjajo Eurostat in njegovi partnerji na nacionalni in mednarodni ravni, se elektronsko prenesejo prek aplikacije EDAMIS. V primeru statistike prevoza je pričakovani format podatkov določen v ustrezni zakonodaji in podrobneje opredeljen v tehničnih priročnikih.

[7] https://circabc.europa.eu/sd/a/361f0475-4c86-4ff8-b83e-6cf3759f377e/Reference%20Manual_October_2019.pdf (na voljo samo v angleščini).

Komisija je del stroškov pilotnih študij krila z dodelitvijo nepovratnih sredstev nacionalnim statističnim uradom in drugim nacionalnim organom.

Eurostat je v sodelovanju z državami članicami oblikoval osnutek metodologije za statistiko o prevozu potnikov po celinskih plovnih poteh. V skladu s členom 5(1) Uredbe je bil ta osnutek metodologije 6. decembra 2018 dokončan in dan na voljo državam članicam za uporabo v njihovih pilotnih študijah. Pilotne študije obsegajo dva modula: statistiko o prevozu potnikov po celinskih plovnih poteh (modul 1) in statistiko o nesrečah na celinskih plovnih poteh (modul 2). Junija 2019 so bila nepovratna sredstva za izvajanje pilotnih študij dodeljena sedmim državam, in sicer Hrvaški, Nemčiji, Nizozemski, Avstriji, Poljski, Romuniji in Švedski.

Ta tema je bila obravnavana na Eurostatovem srečanju direktorjev za področje sektorskih in okoljskih statistik in računov (DIMESA), ki podpira delo na tem področju.

2.7. PILOTNE ŠTUDIJE O RAZPOLOŽLJIVOSTI STATISTIČNIH PODATKOV O NESREČAH NA CELINSKIH PLOVNIH POTEH

Člen 5 Uredbe se ne nanaša na statistiko o nesrečah. Vendar so podatki o nesrečah na celinskih plovnih poteh še eno pomembno področje za Komisijo. Ta si zlasti prizadeva razviti sistem za usklajeno zbiranje statističnih podatkov o nesrečah in incidentih, ki vključujejo plovila, ki plujejo po celinskih plovnih poteh, vključno s čezmejnim prometom.

Eurostat objavlja podatke o nesrečah, povezanih s petimi načini prevoza (železniški, cestni, letalski in pomorski prevoz ter prevoz po celinskih plovnih poteh (delno)). Podatke o nesrečah, ki vključujejo železniški, letalski in pomorski prevoz, zbirajo evropske agencije, osredotočene posebej na ta področja. Generalni direktorat Komisije za mobilnost in promet zbira podatke o nesrečah na cestah. Ni pa agencije, ki bi zbirala podatke o nesrečah na celinskih plovnih poteh. Podatke, ki jih objavi Eurostat, nekatere države članice posredujejo prostovoljno (glej priročnik *Reference Manual on Inland Waterways Transport Statistics*).

Vendar to zbiranje ni popolno. Da bi Eurostat pridobil popolne statistične podatke o vseh petih načinih prevoza, je pregledal in nadalje razvil metodologijo za nesreče v potniškem in tovornem prevozu po celinskih plovnih poteh, v pilotne študije pa vključil namenski modul.

Rezultati tega modula o nesrečah bodo pomagali izboljšati zbiranje podatkov o nesrečah na celinskih plovnih poteh.

2.8. RAZŠIRJANJE PODATKOV

Eurostat podatke, zbrane v skladu z Uredbo, objavlja prek svoje podatkovne zbirke za razširjanje, ki je brezplačno dostopna na spletišču Eurostata. Podatkovna zbirka vsebuje 17 preglednic o prevozu po celinskih plovnih poteh, ki jih spremlja datoteka s podrobnimi metapodatki.

Eurostat na spletišču „*Statistics Explained*“ pripravlja tudi tri članke z analizo podatkov za medije in splošno javnost[8]. Razširjanje podatkov vključuje tudi prilagojeno pridobivanje podatkov za uporabnike in oblikovalce politik, Eurostatove novice ter podatke v Eurostatovih

[8] Inland waterways freight transport - quarterly and annual data (Tovorni promet po celinskih plovnih poteh – četrtletni in letni podatki) (na voljo samo v angleščini).
Inland waterway transport statistics (Statistika prevoza po celinskih plovnih poteh) (na voljo samo v angleščini).
Inland waterways - statistics on container transport (Celinske plovne poti – statistika o prevozu v zabojnikih) (na voljo samo v angleščini).

publikacijah (npr. statistična knjiga z naslovom *Energy, transport and environment statistics* (Statistika o energetiki, prometu in okolju)[9]).

3. NADALJNJI RAZVOJ STATISTIKE O TOVORNEM PROMETU, POTNIKIH IN NESREČAH NA CELINSKIH PLOVNIH POTEH

V sporočilu o evropskem zelenem dogovoru je bil napovedan sklop preobrazbenih politik v vseh gospodarskih sektorjih, vključno s prometom. Statistika prevoza po celinskih plovnih poteh lahko pomaga pri določanju in spremljanju ciljev politike. To se doseže z zagotavljanjem podatkov o količinah prepeljanega blaga, opremi in infrastrukturi.

Predvideti je mogoče zbiranje novih ali podrobnejših spremenljivk, pri tem pa upoštevati potrebe uporabnikov podatkov in skrbno ocenjevati verjetno breme za sodelujoče. V tem okviru je posebnega pomena boljše zajetje podatkov glede na pristanišče natovarjanja/raztovarjanja in podatkov glede na vrsto tovora. Preučiti je treba tudi, kako bi lahko obstoječi ali novi podatki prispevali k spremljanju ogljične intenzivnosti in energetske učinkovitosti prevoza po celinskih plovnih poteh.

Drugo področje, na katerem so mogoče izboljšave, je uskladitev opredelitev in šifrantov med celinskimi vodnimi potmi in drugimi načini, vključenimi v intermodalni prevoz tovora. To bi prispevalo k boljši primerljivosti podatkov o prevozu za različne načine prevoza.

Vloga celinskih plovnih poti pri prevozu potnikov bi se lahko povečala. Podatki o potnikih bi lahko zagotovili zanimive informacije o uporabi različnih vrst prevoza po celinskih plovnih poteh (npr. križarjenja, prevoz s trajekti in vodnimi avtobusi).

Komisija si prizadeva za razvoj usklajenega evropskega orodja „matrike razdalj“ na ravni med pristanišči. V matriki je skupna razdalja od pristanišča do pristanišča razčlenjena na posamezne prevožene razdalje v vsaki od držav, ki jih je plovilo prečkalo med potovanjem. Eden od ciljev matrike je pomagati zmanjšati breme, povezano z zbiranjem podatkov o tranzitu. Njena prihodnja uporaba je odvisna od razpoložljivosti podatkov na ravni med pristanišči. Odvisna je tudi od natančnejšega in doslednejšega določanja geografskega položaja pristanišča ter od izboljšanja geografskega omrežja celinskih plovnih poti.

Države bi bilo treba spodbujati k zagotavljanju podatkov, razčlenjenih po pristaniščih natovarjanja/raztovarjanja in po vrstah tovora; obe kategoriji podatkov se trenutno zagotavljata samo prostovoljno.

Geografsko pokritost pri zbiranju statističnih podatkov bi bilo mogoče razširiti prek prihodnjih širitev EU in s prostovoljnim sodelovanjem tretjih držav in/ali mednarodnih organizacij na podlagi sporazumov o sodelovanju.

Povratne informacije, zbrane z vprašalnikom, ki je bil februarja 2020 poslan državam članicam, kažejo, da pet držav (od devetih, ki so poslale izpolnjene vprašalnike) nima nobenih posebnih zahtev za izboljšanje sedanje uredbe. Navedle so, da lahko omejeni viri ter večji stroški in breme omejijo njihove zmogljivosti za zbiranje novih podatkov ali razširitev zbiranja obstoječih vrst podatkov (npr. podatkov o prevozu potnikov ali podatkov, razčlenjenih po vrstah tovora). Hkrati priznavajo, da lahko sedanje evropske pobude (kot je evropski zeleni dogovor) ustvarijo nove potrebe po podatkih, ki jih je treba oceniti in o njih razpravljati. Poudarjena je bila potreba po nadaljnjem razvoju matrike razdalj za prevoz po celinskih plovnih poteh, zlasti zato, ker bo zmanjšala breme, povezano z zbiranjem podatkov o tranzitu. Razmisliti bi bilo treba tudi o boljši uskladitvi opredelitev.

[9] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-DK-19-001 (na voljo samo v angleščini).

4. ZAKLJUČKI

Izkušnje in rezultate, pridobljene pri izvajanju Uredbe (EU) 2018/974, je mogoče oceniti kot pozitivne. Mehanizem, ki je dobro uveljavljen na ravni Eurostata in na nacionalni ravni, omogoča visokokakovostne primerljive rezultate.

Eurostat sprejema vse potrebne ukrepe za pomoč državam članicam pri izvajanju Uredbe. Razvil je ustrezen informacijski sistem in uvedel komunikacijske metode, ki pomagajo čim bolj zmanjšati breme upravljanja podatkov za države poročevalke. Eurostat zagotavlja tudi podporo za nadaljnje izboljšanje kakovosti podatkov in zmanjšanje bremena zbiranja in sporočanja podatkov.

Kar zadeva uporabo zbranih podatkov, se lahko pridobljeni rezultati takoj uporabijo pri oblikovanju, izvajanju in spremljanju politik prevoza po celinskih plovnih poteh na nacionalni ravni in na ravni EU.